

Waldemar Walczak*

PROBLEMATYKA WYMAGAŃ FORMALNYCH DLA CZŁONKÓW RAD NADZORCZYCH SPÓŁEK Z UDZIAŁEM SKARBU PAŃSTWA NA PRZYKŁADZIE POLSKIEJ GRUPY ZBROJENIOWEJ S.A.

WPROWADZENIE

Powszechną akceptację zyskuje pogląd, że funkcjonowanie rad nadzorczych w Polsce charakteryzuje się dużą dynamiką zmian, które mają swoje podłoże polityczne, gospodarcze i społeczne¹. Podkreśla się również, że w spółkach prawa handlowego skuteczna działalność organów nadzoru, polegająca na wnikliwej i wszechstronnej kontroli poczynąń zarządu w zakresie kierowania bieżącą działalnością przedsiębiorstwa, jest jednym z elementów rzutujących na funkcjonowanie danego podmiotu, osiągnięte wyniki finansowe oraz kreowanie wartości rynkowej. Tematyka dotycząca działalności organów spółek z udziałem Skarbu Państwa, a zwłaszcza stosowana w praktyce metodologia doboru kadr (zarówno do rad nadzorczych, jak i zarządów), jest aktualnie przedmiotem ożywionych dyskusji toczonych w przestrzeni publicznej, jak również lokuje się w kręgu zainteresowań badaczy zajmujących się tymi zagadnieniami. Niestety, w debacie publicznej dominuje wybiórcze i powierzchowne ujęcie tematu, wykorzystywane dla doraźnych potrzeb związanych z rywalizacją polityczną, brakuje natomiast rzeczowej, obiektywnej oraz merytorycznej argumentacji (pogłębionej analitycznej dyskusji), co stanowi jedną z przesłanek uzasadniających dokonany wybór problematyki badawczej w niniejszym artykule.

* Waldemar Walczak – dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, waldek.lodz@wp.pl

¹ P. Chmielnicki, B. Paxford, A. Szplit, *Rady nadzorcze. Wykładnia przepisów i efekty ich stosowania*, Difin, Warszawa 2016, s. 7.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że wspomniana materia jest złożonym i wielopłaszczyznowym obszarem badawczym wymagającym podejścia interdyscyplinarnego. Dla prawidłowego zdiagnozowania, zrozumienia oraz rzeczowego wyjaśnienia konkretnych zjawisk i procesów decyzyjnych, uzasadnione i konieczne staje się łączenie wiedzy prawnej z naukami o zarządzaniu. Podejmując rozważania dotyczące wymagań formalnych, jakie muszą spełniać członkowie rad nadzorczych w spółkach z udziałem Skarbu Państwa, należy zwrócić szczególną uwagę na aspekty mające kluczowe znaczenie z prawnego-organizacyjnego punktu widzenia. Analizując procesy i decyzje zarządcze, nie można ich rozpatrywać w oderwaniu od obowiązujących przepisów wyznaczających ramy prawne dla podejmowanych czynności i działań.

W codziennej praktyce zarządzania to właśnie dokonywana interpretacja przepisów ustaw mających zastosowanie do spółek z udziałem SP (tzn. wykładnia przepisów i efekty ich stosowania), w zasadniczy sposób determinują charakterystykę procesów decyzyjnych i podejmowanych czynności. Paweł Chmielnicki słusznie zauważa i akcentuje fakt, że:

„prawne regulacje gospodarki są produktem cywilizacji, kolejnym dobrem niematerialnym wytwarzanym przez człowieka, za pomocą którego może porządkować i optymalizować przebieg interakcji w zbiorowości”².

Autor dodatkowo zaznacza, że:

„interakcje, których przebieg określany jest za pomocą prawa, pojawiają się w społeczeństwie i gospodarce w zależności od ogólnych zmian stosunków społeczno-gospodarczych”³.

Są to bardzo cenne spostrzeżenia i refleksje, gdyż trzeba dostrzegać występujące koincydencje i współzależności pomiędzy określonymi zjawiskami, procesami (zdarzeniami) dotyczącymi przeobrażeń w otoczeniu polityczno-gospodarczym oraz dokonywanymi modyfikacjami przepisów prawa.

Celem artykułu jest przedstawienie wielowątkowych rozważań i analiz szczegółowo omawiających kwestie formalnych wymagań upoważniających do pełnienia funkcji w organach nadzoru spółek z udziałem Skarbu Państwa. W pracy zastosowano metodę badawczą, jaką jest studium przypadku (diagnoza wybranych procesów zachodzących w spółce PGZ S.A.), którą uzupełnia wnikliwa analiza obowiązujących przepisów prawnych, przegląd

² P. Chmielnicki, *Tworzenie instytucji gospodarki a ustawodawstwo polskie*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 14.

³ *Ibidem*, s. 14.

literatury przedmiotu oraz orzecznictwa, a także omówienie konkretnych materiałów źródłowych oraz dokumentów prezentujących m.in. stanowiska (opinie) organów władzy publicznej zawarte w odpowiedzi na wcześniejsze interpelacje poselskie, ściśle związane z problematyką kadrową przy obsadzie organów spółek Skarbu Państwa. Zaprezentowane w pracy rozważania przede wszystkim koncentrują się na identyfikacji, omówieniu i uzasadnieniu znaczenia relewantnych czynników, a także przesłanek prawnych, które rzutują na zróżnicowane wymagania stawiane członkom rad nadzorczych, w zależności od wielkości udziału Skarbu Państwa w strukturze własnościowej danej spółki, a także z punktu widzenia organu władzy publicznej, który sprawuje nadzór właścicielski nad danym podmiotem. W rezultacie przeprowadzone czynności analityczne przybliżają do lepszego zrozumienia, a także dokonania oceny procesów decyzyjnych w zakresie nominacji określonych osób do organów nadzoru spółek z udziałem Skarbu Państwa, jakie powszechnie występują w rzeczywistości organizacyjnej.

Przyjęte w pracy podejście badawcze kładzie w szczególności nacisk na wyjaśnianie i uzasadnianie określonych zdarzeń oraz podejmowanych decyzji w ujęciu „funkcjonalno-empirycznym”, które skupia się na stosowaniu prawa w praktyce⁴. Nakreślone problemy analityczno-strukturalne stanowią punkt wyjścia do pogłębionych interdyscyplinarnych analiz prowadzących do holistycznego spojrzenia na całokształt zgłębianej tematyki. Należy zaznaczyć, że zainteresowanie działalnością spółki PGZ S.A. i wybór tematu opracowania nie są pochodną przypadkowej, incydentalnej refleksji, lecz stanowią kontynuację wcześniejszych peregrynacji badawczych na temat organizacyjno-prawnych aspektów konsolidacji spółek w ramach grupy kapitałowej PGZ z 2015 roku, prowadzonych w ramach projektu realizowanego na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach pt. *Konsolidacja polskiego przemysłu obronnego w warunkach konkurencyjnego europejskiego rynku uzbrojenia*. Zmiany, które zaistniały od tamtego czasu, wymuszają potrzebę aktualizacji oraz uzupełnienia wiedzy z przedmiotowego zakresu, co pozostaje niekwestionowane.

⁴ M. Grochowski, I. Rzuciło-Grochowska (red.), *Uzasadnienia decyzji i stosowania prawa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 12.

1. PODSTAWY PRAWNE I STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA SPÓŁKI PGZ S.A.

Spółka Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. została zawiązana przez ministra Skarbu Państwa 26 listopada 2013 r. i zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego 5 grudnia 2013 r. Kapitał zakładowy spółki PGZ S.A. wynosił wówczas 200 000 zł i został podzielony na dwieście tysięcy akcji imiennych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcję. Przed zarejestrowaniem spółki została wpłacona kwota dwieście tysięcy złotych i wszystkie akcje zostały objęte przez Skarb Państwa, co oznacza, że utworzony podmiot z prawnego punktu widzenia stanowił jednoosobową spółkę Skarbu Państwa (JSSP). W kwestii uprawnień związanych z wykonywaniem nadzoru właścicielskiego nad spółką PGZ S.A. prawa z akcji Skarbu Państwa wykonuje minister właściwy do spraw Skarbu Państwa⁵. Taką konstatację można było sformułować we wrześniu 2015 roku na podstawie zapisów statutu spółki PGZ S.A. (publicznie udostępnionego na oficjalnej stronie internetowej spółki) i pozostaje ona nadal aktualna, jeśli będziemy uwzględniać obecnie (tj. wrzesień 2016 r.) dostępny publicznie dokument⁶. Merytoryczne uzasadnienie dla prezentowanego stanowiska można dokonać na podstawie treści niniejszych paragrafów: § 6 ust. 1:

„Prawa z akcji Skarbu Państwa wykonuje minister właściwy do spraw Skarbu Państwa”

oraz § 10 ust. 2:

„Akcjonariuszowi – Skarbowi Państwa, reprezentowanemu przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, przysługują uprawnienia wynikające ze Statutu oraz odrębnych przepisów”.

Warto dodać, że te zapisy występowały w pierwszej wersji statutu spółki, który został uchwalony w 2013 r. przez ówczesnego ministra Skarbu Państwa

⁵ W. Walczak, *Organizacyjno-prawne aspekty konsolidacji spółek w ramach grupy kapitałowej Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.*, [w:] *Konsolidacja polskiego przemysłu obronnego w warunkach konkurencyjnego europejskiego rynku uzbrojenia*, A. Zagórska, P. Soroka (red.), Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2016, s. 153–154.

⁶ Statut PGZ S.A. – tekst jednolity Statutu Spółki, przygotowany na podstawie aktu notarialnego Rep. A nr 4738/2016 z dnia 31 sierpnia 2016 r. Umieszczony na stronie internetowej dokument w pliku pdf (w miejsce poprzedniego statutu) nosi nazwę „Zmiany Statutu PGZ S.A. dokonane na podstawie uchwały NWZ S.A. z dnia 31.08.2016 r. Zmiana Statutu jest w trakcie rejestracji w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy, XIV Wydz. Gosp. KRS”, źródło: <http://pgzsa.pl/> [dostęp: 19.09.2016].

(jako założyciela spółki, reprezentującego Skarb Państwa) i pozostały do dziś w niezmienionej formie.

Opierając się z kolei na doniesieniach medialnych odnajdujemy informacje, że na początku grudnia 2015 roku Ministerstwo Obrony Narodowej przejęło w imieniu Skarbu Państwa nadzór nad państwowymi spółkami zbrojeniowymi, w tym nad PGZ S.A. Odwołując się do innego źródła, a mianowicie do treści udostępnionych na stronie internetowej Ministerstwa Skarbu Państwa, można dowiedzieć się, że PGZ jest umieszczona (figuruje) na liście grupy podmiotów nadzorowanych przez MSP, jednakże jest opatrzona następującą adnotacją: „pełnomocnictwo do wykonywania praw z akcji udzielone Ministerstwu Obrony Narodowej” (udział Skarbu Państwa 37,37%)⁷. Można zatem powiedzieć, że przekazanie uprawnień w zakresie nadzoru właścicielskiego nad PGZ S.A. do MON nastąpiło w wyniku pełnomocnictwa udzielonego przez ministra Skarbu Państwa. Podobnie jest w przypadku podmiotu Polski Holding Obronny sp. z o.o. (będącego właścicielem akcji PGZ S.A.)⁸ występującego na liście spółek nadzorowanych przez MSP: „pełnomocnictwo do wykonywania praw z akcji udzielone Ministerstwu Obrony Narodowej” (udział Skarbu Państwa 84,08%)⁹. Niestety, na stronie internetowej PHO, będącego spółką z większościowym udziałem Skarbu Państwa nie udostępniono statutu spółki, ani regulaminu zarządu, rady nadzorczej¹⁰.

W świetle przytoczonych informacji można wywnioskować, że nadzór właścicielski nad spółką PGZ S.A. *de facto* sprawuje minister Obrony Narodowej na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez ministra Skarbu Państwa, jednakże w najnowszym statucie¹¹ nadal jest zapis, zgodnie z którym prawa

⁷ Podmioty nadzorowane przez MSP, źródło: <http://www.msp.gov.pl/pl/polityka-wlascielska/podmioty-nadzorowane-pr-1/r11217760,Polska-Grupa-Zbrojeniowa-SA-pelnomocnictwo-do-wykonywania-praw-z-akcji-udzielone.html> [dostęp: 19.09.2016].

⁸ Struktura własnościowa PGZ S.A., Biuletyn Informacji Publicznej PGZ S.A., źródło: <http://bip.pgzs.a.pl/pl/struktura-wlasnosc-i-status-prawny/4241,struktura-wlasnosc-i-status-prawny/4241,struktura-wlasnosc-i-status-prawny/4241,struktura-wlasnosc-i-status-prawny/4241> [dostęp: 19.09.2016].

⁹ Podmioty nadzorowane przez MSP, źródło: <https://www.msp.gov.pl/pl/form/r2837280-71,Polski-Holding-Obronny-Sp-z-oo-pelnomocnictwo-do-wykonywania-praw-z-akcji-udziel.html> [dostęp: 19.09.2016].

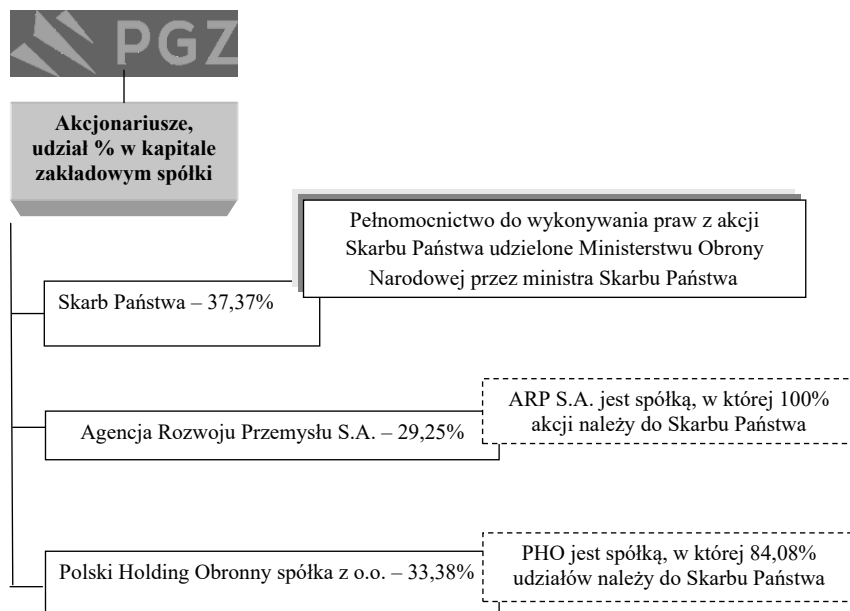
¹⁰ Oficjalna strona internetowa PHO. <https://www.pho.pl/> [dostęp: 19.09.2016].

¹¹ W dalszej części rozważań przyjęto, że wskazane jest, aby poddać analizie kryterium przepisów wynikających z ustawy w kontekście ograniczenia swobody kształtowania treści statutu spółki. Por. Ł. Gasiński, *Granice swobody kształtowania treści statutu spółki akcyjnej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 19.

z akcji Skarbu Państwa (jako akcjonariusz PGZ) wykonuje minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Aktualną strukturę właścicielską PGZ S.A.¹² przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1

**Udział akcjonariuszy w strukturze właścicielskiej spółki PGZ S.A.
(zgodnie ze stanem na 31.08.2016 r. ujawnionym w statucie spółki)**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji podanych na stronie internetowej PGZ S.A. oraz dostępnych na stronie Ministerstwa Skarbu Państwa.

Dla dalszych analiz zasadne jest zwrócenie uwagi na to, jakie przepisy obowiązującego prawa mają zastosowanie do spółki PHO sp. z o.o. uwzględniając, że jest to spółka z większościovym udziałem Skarbu Państwa, nad którą nadzór właścicielski sprawuje MON. Na podstawie publicznie dostęp-

¹² Według stanu na 31.08.2016 r., kapitał zakładowy Spółki wynosi 5 342 568 996 zł (słownie: pięć miliardów trzysta czterdzieści dwa miliony pięćset sześćdziesiąt osiem tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt sześć złotych) i dzieli się na 5 342 568 996 akcji imiennych o wartości nominalnej 1 zł. Spółka PGZ S.A. jest spółką z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa (37,37%), a 62,63% akcji należy łącznie do dwóch innych spółek (tj. ARP S.A. i PHO sp. z o.o.), które zaliczają się do kategorii podmiotów z większościovym udziałem Skarbu Państwa.

nych informacji można pozyskać wiedzę, że rada nadzorcza PHO sp. z o.o. 18.07.2016 r. ogłosiła wszczęcie postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko Prezesa Zarządu:

„działając na podstawie § 22 ust. 3 pkt 2) Umowy Spółki oraz przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. 2015.747 ze zm.) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko członka zarządu w niektórych spółkach handlowych (Dz. U. z 2003.55.476 ze zm.)”¹³.

Wymaga zauważenia nie tylko to, że ogłoszenie ukazało się na stronie MSP, a nie MON, który wykonuje uprawnienia z tytułu nadzoru właścicielskiego, lecz fakt, że wcześniejsza zmiana (tj. *pełnomocnictwo do wykonywania praw z akcji udzielone Ministerstwu Obrony Narodowej*), nie wpłynęła na zmianę trybu wyboru członków zarządu spółki, a także wymagań formalnych, jakie wcześniej obowiązywały w odniesieniu do członków zarządu tego podmiotu, kiedy w spółce PHO sp. z o.o. prawa z akcji Skarbu Państwa wykonywał minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Ponadto nie spowodowała tego, że w konsekwencji przekazania nadzoru właścicielskiego nad spółką PHO do MON przestały mieć zastosowanie w stosunku do PHO sp. z o.o. przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji, gdyż struktura własnościowa spółki nie uległa zmianie (PHO nadal pozostaje spółką z większościowym udziałem Skarbu Państwa).

W przypadku zmian personalnych w zarządzie PGZ S.A. (9.12.2015 r.) nie miały zastosowania tożsame przepisy prawa jak w spółce PHO, nakazujące przeprowadzanie postępowania kwalifikacyjnego dla członków zarządu, z uwagi na mniejszościowy udział Skarbu Państwa w strukturze właścicielskiej PGZ, zgodnie z treścią zapisów zawartych w § 19 ust. 2 statutu)¹⁴. Oznacza to, że przepisy statutu PGZ S.A. **miały znaczenie** z punktu widzenia podejmowanych uprzednio czynności prawnych w zakresie zmian personalnych we władzach spółki.

¹³ Nabór do zarządów prowadzony przez RN, źródło: <https://www.msp.gov.pl/pl/polityka-wlascicielska/nabor-do-zarzadow/prowadzony-przez-rn/31534,Ogloszenie-Rady-Nadzorczej-Spolki-Polski-Holding-Obronny-sp-z-oo-z-siedziba-w-Wa.html> [dostęp: 19.09.2016].

¹⁴ § 19 ust. 2 statutu PGZ: Dopóki ponad połowa akcji w Spółce należy do Skarbu Państwa Rada Nadzorcza powołuje członków Zarządu po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego, o którym mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 roku w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko członka zarządu w niektórych spółkach handlowych (...).

Aktualna struktura właścicielska PGZ S.A. upoważnia do stwierdzenia, że jest to spółka prawa handlowego z **mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa**, pozostająca w **nadzorze właścielskim MON** na podstawie **udzielonego pełnomocnictwa**, a jej dominującymi akcjonariuszami są dwie inne spółki z większościowym udziałem Skarbu Państwa. Konsekwencje dla praktyki są takie, że w przypadku sprzedaży posiadanych akcji przez spółkę ARP S.A. (pozostaje w nadzorze właścielskim Ministerstwa Rozwoju)¹⁵, bądź PHO sp. z o.o., potencjalny inwestor może zyskać kontrolę nad spółkami polskiego przemysłu obronnego. Warto odnotować, że w przeszłości zdarzały się sytuacje, kiedy ARP S.A. wyzbywała się/ sprzedawała posiadane akcje/ udziały w firmach polskiego przemysłu lotniczego PZL Mielec, PZL Świdnik, które zostały przejęte przez zachodnie koncerny.

2. PROCEDURY WYBORU I WYMAGANIA FORMALNE DLA CZŁONKÓW RADY NADZORCZEJ PGZ S.A. – ASPEKTY PRAWNO-ORGANIZACYJNE

Zasady i tryb wyboru osób zasiadających w organie nadzoru spółki PGZ S.A. zostały określone w statucie. Zgodnie z treścią § 26 ust. 1:

„Rada Nadzorcza składa się od 3 (trzech) do 5 (pięciu) członków, powoływanych przez Walne Zgromadzenie, przy czym powołanie dwóch członków Rady Nadzorczej wymaga uzyskania pozytywnej opinii i rekomendacji Ministra Obrony Narodowej wydanej nie później niż 30 dni licząc od daty skierowania zapytania przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa. Brak opinii i rekomendacji w wyżej określonym terminie uznaje się za równoznaczny z wydaniem opinii pozytywnej”¹⁶.

¹⁵ Zgodnie z ustawą z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych oraz niektórych innych ustaw, minister właściwy do spraw gospodarki, którym jest obecnie Minister Rozwoju, od dnia 30 czerwca 2016 r. wykonuje uprawnienia Skarbu Państwa wynikające z praw do akcji m.in. w odniesieniu do spółek: Agencja Rozwoju Przemysłu S.A., Polski Fundusz Rozwoju S.A., Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A., Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., źródło: http://mr.bip.gov.pl/wykaz-organow-i-jednostek/33885_organy-podlegle-lub-nadzorowane.html [dostęp: 19.09.2016].

Trzeba również dostrzec, że zmiana organu władzy publicznej, który zyskał kompetencje nadzorcze w zakresie przejścia uprawnień Skarbu Państwa wynikających z praw do akcji określonych spółek, nastąpiła w wyniku odmiennych procedur niż w przypadku spółek PGZ S.A. i PHO sp. z o.o.

¹⁶ Ten punkt pozostał w niezmienionym brzmieniu w najnowszej wersji statutu PGZ S.A., jaki jest dostępny na stronie internetowej spółki (tekst jednolity statutu spółki z 31.08.2016 r.).

Z takiego sformułowania jasno wynika, że organem uprawnionym (posiadającym kompetencje decyzyjne) do powoływania członków RN jest **Walne Zgromadzenie** spółki PGZ S.A., czyli **minister Obrony Narodowej** wykonujący uprawnienia Skarbu Państwa wynikające z praw do akcji, a także **ARP S.A.** i **PHO sp. z o.o.** (a konkretnie **zarządy** wymienionych podmiotów, bowiem to zarząd jako organ osoby prawnej jest uprawniony do reprezentowania spółki na zewnątrz i podejmowania określonych czynności prawnych w imieniu danej spółki).

W statucie nie sprecyzowano, w jakiej formie odbywa się zgłoszenie/wskaźanie kandydatów, którzy mają zostać powołani w skład Rady Nadzorczej, jak również nie określono liczby reprezentantów w RN przysługujących poszczególnym akcjonariuszom. Analizując wnikliwie treść przywołanego przepisu, można jednakże zauważyć, że ministrowi właściwemu do spraw Obrony Narodowej przysługuje prawo rekomendowania i zaopiniowania dwóch kandydatur, które następnie zostają poddane pod głosowanie Walnego Zgromadzenia. Z cytowanego zapisu § 26 ust. 1 nie wynika wprost, że wydanie opinii negatywnej, bądź brak rekomendacji ze strony MON dla potencjalnego kandydata, uniemożliwia powołanie takiej osoby w skład rady nadzorczej PGZ S.A., można jednak dokonać takiej interpretacji, że minister Obrony Narodowej ma bezpośredni wpływ w zakresie wyrażenia zgody na obsadę dwóch stanowisk w radzie nadzorczej tej spółki. Niedookreślone i niejasne pozostaje, czy minister Skarbu Państwa „kierując zapytanie”¹⁷ do ministra Obrony Narodowej proponuje/przedstawia sylwetki dwóch kandydatów, którzy mają być następnie powołani do rady nadzorczej jako reprezentanci konkretnego akcjonariusza jakim jest Skarb Państwa. Jest to istotna kwestia, zważywszy na to, że początkowo PGZ S.A. faktycznie była JSSP (100% akcji należało do Skarbu Państwa), natomiast od dwóch lat występuje trzech akcjonariuszy.

Statut spółki nie przewiduje potrzeby prowadzenia tzw. otwartych i konkurencyjnych postępowań rekrutacyjnych, a więc procedury doboru osób wchodzących w skład rady nadzorczej **nie mają charakteru otwartego, nie są przejrzyste**, a nadto **nie wymagają jakiegokolwiek uzasadnienia**. Oznacza to, że w myśl obowiązujących przepisów prawa ukształtowanie składu osobowego rady nadzorczej PGZ S.A. (liczącej zgodnie ze statutem od 3 do 5 członków)¹⁸ następuje w wyniku **arbitralnych (uznaniowych) decyzji**, podej-

¹⁷ W statucie nie sprecyzowano, czy owe „zapytanie” wymaga zachowania formy pisemnej, czy też może nastąpić w formie ustnej.

¹⁸ Na dzień 19 września w skład rady nadzorczej spółki PGZ S.A. wchodziło pięć osób, a następnego dnia w BIP figurowały tylko cztery, źródło: <http://bip.pgzs.pl/pl/rada-nadzorcza/4527,rada-nadzorcza.html> [dostęp: 20.09.2016].

mowanych kolegiálně przez organ jakim jest Walne Zgromadzenie, któremu przysługują kompetencje decyzyjne w przedmiotowym zakresie.

W wyniku dokonanych zmian w najnowszej wersji statutu PGZ S.A. z 31.08.2016 r. został wykreślony przepis, który wskazywał wymagania formalne, jakimi muszą się legitymować osoby mogące zostać powołane do rady nadzorczej PGZ S.A. W poprzednim statucie był następujący zapis § 26 ust. 4:

„Członkowie Rady Nadzorczej powinni spełniać wymogi wskazane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 roku w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem (Dz. U. Nr 198, poz. 2038 z późn. zm.)”.

Na tle dokonanych modyfikacji treści statutu pojawiły się w mediach różne spekulacje oraz rozgorzała publiczna dyskusja, czy wprowadzone zmiany miały związek z powołaniem w skład rady nadzorczej PGZ S.A. osoby pełniącej funkcje szefa gabinetu politycznego MON i rzecznika prasowego MON, w kontekście dokonanej nominacji. Z naukowego punktu widzenia najważniejsze jest udzielnie odpowiedzi na kilka fundamentalnych pytań dotyczących częściowych problemów badawczych:

- Czy dokonanie zmian w statucie PGZ S.A. w zakresie wymagań formalnych stawianych osobom, które mogą zostać powołane do rady nadzorczej spółki, jest zgodne z obowiązującym prawem?
- W jakim stopniu zmiany właścicielskie w spółce PGZ S.A. mogą uzasadniać potrzebę wprowadzenia zmian statutu dotyczących omawianych kwestii, tj. wymagań formalnych dla członków rady nadzorczej?
- Do jakiej kategorii spółek z udziałem Skarbu Państwa mają zastosowanie wymogi wskazane w cytowanym rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 roku w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych?
- Czy dokonano również podobnych zmian treści statutów (wykreślenie przepisu dotyczącego wymagań formalnych dla członków rady nadzorczej) w innych spółkach z grupy kapitałowej PGZ?
- Od kiedy zmiany statutu mają moc obowiązującą: z chwilą podjęcia uchwały przez upoważniony to tego organ, czy też od momentu potwierdzenia/zaakceptowania tychże zmian przez Sąd Rejestrowy?
- Jakie czynniki i przepisy obowiązującego w Polsce prawa mają wpływ na zróżnicowanie wymagań formalnych dla członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa?

Można sądzić, że nakreślone zagadnienia mają nie tylko walory teoriopoznawcze w kontekście PGZ S.A., bowiem wiedza z przedmiotowego zakresu

będzie przydatna dla praktyki dotyczącej funkcjonowania organów nadzoru w innych spółkach z udziałem Skarbu Państwa.

Ówczesny minister Skarbu Państwa w 2010 roku odpowiadając na interpelację poselską zaprezentował stanowisko, zgodnie z którym wymogiem formalnym do pełnienia funkcji przedstawiciela Skarbu Państwa w organach nadzoru podmiotów z udziałem Skarbu Państwa jest posiadanie uprawnień do zasiadania w radach nadzorczych, zdobytych w wyniku zdania z wynikiem pozytywnym egzaminu dla kandydatów na członków rad nadzorczych, o którym mowa w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, z późn. zm.), lub posiadanie uprawnień zwalniających z obowiązku jego zdania wskazanych w § 5 pkt 2 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 r. w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem (Dz. U. Nr 198, poz. 2038, z późn. zm.), tj. posiadanie stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych lub nauk prawnych albo posiadanie wpisu na listę radców prawnych, adwokatów, biegłych rewidentów lub doradców inwestycyjnych¹⁹.

Bardzo ważne stwierdzenia zawarte w przytoczonej opinii organu władzy publicznej dotyczące sformułowania wskazującego na to, że opisane wymagania formalne dotyczą wszystkich osób pełniących w radzie nadzorczej funkcje **przedstawiciela** Skarbu Państwa, niezależnie od tego, jaki jest udział Skarbu Państwa w strukturze właścicielskiej danego podmiotu. Ponadto cytowana treść stanowiska zaprezentowanego przez ministra Skarbu Państwa nie uzależnia konieczności spełniania określonych wymagań od tego, jaki organ władzy publicznej sprawuje nadzór właścicielski nad spółką, w której udziały posiada Skarb Państwa. Z drugiej zaś strony trzeba konieczne zauważyć, że opinie wyrażane przez ministra Skarbu Państwa, zawarte w omawianym dokumencie, odnoszą się **tylko** do spółek pozostających w nadzorze właścicielskim ministra Skarbu Państwa (podległych ministrowi Skarbu Państwa), co bezpośrednio wynika z zakresu tematycznego interpelacji.

W dalszej części odpowiedzi przygotowanej przez ministra Skarbu Państwa znajdują się bardzo cenne uwagi, że wymienione kryteria formalne nie dotyczą kandydatów na członków rad nadzorczych spółek zależnych od firm

¹⁹ Odpowiedź ministra Skarbu Państwa – z upoważnienia prezesa Rady Ministrów – na interpelację nr 13870 w sprawie oceny skali problemu zasiadania w radach nadzorczych spółek podległych ministrowi Skarbu Państwa osób niemających stosownych kwalifikacji potwierdzonych egzaminem dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa, Warszawa 2 lutego 2010 r., źródło: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/44A09B82> [dostęp: 19.09.2016].

z większościowym udziałem Skarbu Państwa. Dodatkowo zaznaczono, że uregulowania ustawowe nie dają ministrowi Skarbu Państwa możliwości wpływu na dobór kandydatów na członków rad nadzorczych w tych spółkach w taki sposób, aby wymogiem formalnym było posiadanie przez te osoby zdanego stosownego egzaminu kwalifikacyjnego²⁰. Oznacza to, że zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem w radach nadzorczych tych podmiotów (które zaliczane są do kategorii spółek prawa handlowego zależnych od spółek z większościowym udziałem Skarbu Państwa), **nie obowiązują wymagania**, aby członkowie rad nadzorczych legitymowali się zdaniem egzaminem kwalifikacyjnym. Ta konstatacja dotyczy **wszystkich spółek zależnych** mających opisaną strukturę właścicielską, bez względu na to czy tzw. spółka matka z większościowym udziałem Skarbu Państwa pozostaje w nadzorze właścicielskim ministra Skarbu Państwa, czy też uprawnienia Skarbu Państwa wynikające z praw do akcji wykonuje inny minister.

W innej odpowiedzi na interpelację poselską z 2013 roku ówczesny minister Skarbu Państwa stwierdził ponadto, że dodatkowe kryteria kwalifikacji kandydatów na członków organów nadzoru podmiotów z udziałem Skarbu Państwa oraz sposób ich wyboru zostały określone zarządzeniem nr 14 ministra Skarbu Państwa z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie zasad i doboru kandydatów wskazywanych przez ministra Skarbu Państwa do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa i rad nadzorczych innych podmiotów prawnych nadzorowanych przez ministra Skarbu Państwa. Zarządzenie to od 2007 r. wielokrotnie zmieniano celem wprowadzenia maksymalnej przejrzystości i transparentności procedury doboru kandydatów na członków organów nadzoru²¹.

Analizując treści zawarte w najnowszej wersji zarządzenia ministra Skarbu Państwa z 1 lipca 2014 r. na szczególną uwagę zasługują przepisy § 1 ust. 1 wskazujące na to, że określone w dokumencie zasady i tryb doboru dotyczą kandydatów wskazywanych do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa i innych podmiotów prawnych **nadzorowanych przez ministra Skarbu Państwa**. W dalszej części jest mowa o konieczności spełniania określonych kryteriów wynikających z przepisów prawa, o czym rozstrzyga zapis § 3 ust. 1: Członków rad nadzorczych **reprezentujących Ministra** powołuje się **wyłącznie** spośród osób posiadających **uprawnienia**

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Odpowiedź ministra Skarbu Państwa na interpelację nr 15523 w sprawie wyższego wykształcenia osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych zależnych od MSP, Warszawa, dnia 8 kwietnia 2013 r., źródło: <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=135AEB96> [dostęp: 19.09.2016].

określone w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2013 r. poz. 216, z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu, z uwzględnieniem ograniczeń i zakazów wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa²². Na podstawie § 1 ust. 1 omawianego zarządzenia należy jednoznacznie stwierdzić, że nie ma ono zastosowania w przypadku spółek, które nie są nadzorowane przez ministra Skarbu Państwa.

Na podstawie przeprowadzonych rozważań trzeba uznać, że **wymogi formalne** zdefiniowane w **rozporządzeniu Rady Ministrów** z dnia 7 września 2004 roku²³ w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, **nie mają zastosowania** do osób powoływanych w skład rady nadzorczej **PGZ S.A.**, jeśli za **relewantną przesłankę** zostanie uznana **konieczność pozostawiania spółki w nadzorze właścicielskim ministra Skarbu Państwa**, co wynika z treści przytoczonych stanowisk sformułowanych przez ministra Skarbu Państwa w analizowanych odpowiedziach na interpelacje poselskie. Z samego faktu, że spółka PGZ S.A. (pierwotnie będąca spółką ze 100% udziałem Skarbu Państwa, czyli JSSP), z uwagi na zmiany w strukturze właścicielskiej przekształciła się i aktualnie pozostaje spółką z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa, **nie może wynikać** fakt, że na tej podstawie wymagania dla członków rad nadzorczych, przewidziane w cytowanym rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 września 2004 roku, przestają samoistnie obowiązywać w odniesieniu do tego podmiotu. Aby tak się mogło stać oczywiście niezbędne było dokonanie zmian treści odpowiednich przepisów zawartych w statucie spółki, jednakże pod warunkiem, że najpierw spółka PGZ S.A. przestanie pozostawać w nadzorze właścicielskim ministra Skarbu Państwa. Spółka PGZ S.A. nadal jest wymieniana na liście podmiotów nadzorowanych przez ministra Skarbu Państwa, aczkolwiek z zastrzeżeniem, że *pełnomocnictwo do wykonywania praw z akcji zostało udzielone Ministerstwu Obrony Narodowej*²⁴,

²² Zob. szerzej: Zarządzenie nr 27 Ministra Skarbu Państwa z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie doboru kandydatów na członków rad nadzorczych w niektórych podmiotach z udziałem Skarbu Państwa, źródło: <http://dziennik.msp.gov.pl/du/dzienniki/9143,Zarządzenie-nr-27-Ministra-Skarbu-Państwa-z-dnia-1-lipca-2014-r-w-sprawie-doboru.html> [dostęp: 19.09.2016].

²³ Drobne korekty wprowadzono w 2006 roku. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 2006 roku zmieniające zarządzenie w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem (Dz. U. z 2006 r., Nr 61, poz. 432).

²⁴ Ta czynność prawna w praktyce oznacza *de facto* przekazanie uprawnień w zakresie sprawowanego nadzoru właścicielskiego do MON, które przejęło kontrolę nad spółką w imieniu Skarbu Państwa jako akcjonariusza.

w wyniku czego formalną kontrolę nad spółką PGZ w ramach sprawowanego nadzoru właścicielskiego przejęło MON. Wystąpienie tych dwóch zdarzeń we właściwej chronologii czasowej upoważnia do stwierdzenia, że **wprowadzone modyfikacje** przepisów statutu PGZ S.A. w zakresie wykreślenia wymagań formalnych dla członków rad nadzorczych **są zgodne** z obowiązującym prawem.

Co więcej, gdyby podejmowane czynności prawne z tytułu sprawowanego nadzoru właścicielskiego nad spółką PGZ S.A. nadal pozostawałyby faktycznie w gestii ministra Skarbu Państwa, wyeliminowanie z treści statutu spółki konieczności spełniania przez członków rady nadzorczej kryteriów opisanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 września 2004 roku **byłoby niezgodne** z obowiązującym prawem.

Warto podkreślić, że wymienione rozporządzenie ma zastosowanie do wszystkich członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa nadzorowanych przez ministra Skarbu Państwa, którzy zostali wskazani/zgłoszeni jako reprezentanci ministra Skarbu Państwa – innymi słowy chodzi o osoby, które występują w radzie nadzorczej danego podmiotu jako reprezentanci Skarbu Państwa jako akcjonariusza. Ta zasada dotyczy nie tylko jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek z większościowym udziałem SP, lecz także tych podmiotów prawa handlowego, w których udział SP ma charakter mniejszościowy. Przedmiotowe rozporządzenie ma oczywiście zastosowanie do rad nadzorczych wszystkich kategorii spółek prawa handlowego, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem – przedsiębiorstw, które są jednoosobowymi spółkami Skarbu Państwa – **niezależnie** od tego, kto sprawuje nad nimi nadzór właścicielski.

W świetle przytoczonych przesłanek pozostających w ścisłym związku z poczynionymi rozważaniami na temat spółki PGZ S.A. potwierdziły się wcześniejsze spostrzeżenia i uwagi na temat zróżnicowanych standardów nadzoru korporacyjnego z spółkami z udziałem Skarbu Państwa²⁵.

Pozostaje do przeanalizowania jeszcze jedna ważna sprawa (z punktu widzenia wykładni oraz praktyki stosowania prawa), a mianowicie chodzi o przepisy powszechnie obowiązującego prawa zawarte w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji w kontekście ich stosowania do spółki PGZ S.A. W myśl zapisów zawartych w **art. 69a. ust. 2**:

„Do pełnienia funkcji członków rad nadzorczych w powstałych na podstawie odrębnych przepisów i w innym trybie niż określony w niniejszej ustawie, spółkach z udziałem Skarbu

²⁵ W. Walczak, *Zróżnicowane standardy nadzoru korporacyjnego w spółkach z udziałem Skarbu Państwa*, „Przegląd Corporate Governance” 2013, nr 3, s. 27–49.

Państwa lub innych państwowych osób prawnych, mogą zostać powołane – jako reprezentanci tych podmiotów – osoby, które złożyły egzamin, o którym mowa w art. 12 ust. 2, lub zostały zwolnione z obowiązku złożenia egzaminu zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 12 ust. 7²⁶.

Podjmując zatem próbę odpowiedzi na pytanie, czy przywołane przepisy powszechnie obowiązującego prawa mają zastosowanie do członków rady nadzorczej spółki PGZ S.A. trzeba koniecznie zwrócić uwagę na wystąpienie **dwóch relewantnych przesłanek prawnych**, które **muszą zaistnieć łącznie**, aby można było jednoznacznie rozstrzygnąć sporną kwestię, przedstawiając merytoryczną argumentację uzasadniającą wyrażone stanowisko. Pierwsza z nich dotyczy trybu utworzenia/zawiązania spółki PGZ S.A., a druga ma związek z charakterem prawnym uczestnictwa członków rady nadzorczej, tzn. czy członkowie rady nadzorczej powoływani w skład rady nadzorczej PGZ S.A. są *reprezentantami Skarbu Państwa*. W sytuacji, kiedy utworzony w 2013 roku podmiot PGZ S.A. był jednoosobową spółką Skarbu Państwa (która nie powstała w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego), wszystkie osoby powołane w skład rady nadzorczej bez wątplenia były reprezentantami Skarbu Państwa, a zatem do rady nadzorczej spółki PGZ S.A., **kiedy była JSSP, miały zastosowanie** przepisy art. 69a. ust. 2.

W obecnym stanie ukształtowanej struktury akcjonariatu spółki PGZ S.A. (jest spółką z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa, a pozostałymi akcjonariuszami są podmioty ARP S.A. i PHO sp. z o.o.) trzeba zaakceptować, że do spółki PGZ S.A. **nie mają zastosowania** przepisy wynikające z art. 69a. ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji. Argumentacja uzasadniająca słuszność sformułowania powyższej konstatacji nie może się jednakże opierać wyłącznie na kanwie czynników dotyczących struktury właścicielskiej, **rozstrzygające znaczenie** bowiem ma kwestia prawna dotycząca tego, jakie podmioty reprezentują powoływane w skład rady nadzorczej osoby. Pozostawione w statucie spółki PGZ S.A. w niezmienionej formie zapisy wcześniej analizowanego § 26 ust. 1 skłaniają do wniosku, że nie zostało to w sposób szczegółowy i precyzyjny zdefiniowane, iż powoływana osoba jest reprezentantem Skarbu Państwa. W sytuacji kiedy spółka PGZ S.A. pozostawała jednoosobową spółką Skarbu Państwa w nadzorze ministra Skarbu Państwa, wówczas funkcje Walnego Zgromadzenia pełnił jednoosobowo minister właściwy ds. Skarbu Państwa. Aktualnie

²⁶ Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2016 r., poz. 981, 1174).

Walne Zgromadzenie akcjonariuszy ma odmiennie ukształtowaną strukturę, co sprawia, że nie można utożsamiać osób powoływanych w skład rady nadzorczej jako reprezentantów Skarbu Państwa. Byłoby to możliwe gdyby, wzorem innych spółek z udziałem Skarbu Państwa, np. podmiotów zarządzających Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi, były w statucie określone zapisy wynikające wprost z ustawy²⁷, wskazujące na liczbę reprezentantów/przedstawicieli w radzie nadzorczej przysługujących danemu akcjonariuszowi.

Rozpatrując zmiany wprowadzone w statucie PGZ S.A., warto zweryfikować, czy w statutach innych spółek zależnych z grupy kapitałowej PGZ (które przed dokonaną konsolidacją miały status JSSP nadzorowanych przez MON), również dokonano podobnych modyfikacji polegających na usunięciu wymagań formalnych, jakie muszą spełniać osoby powoływane do organu nadzoru danego podmiotu. Niestety, tylko w nielicznych, jednostkowych przypadkach na stronie internetowej owych spółek są umieszczane ich statuty²⁸, co skutecznie uniemożliwia przeprowadzenie kompleksowej analizy porównawczej. W wyniku przeprowadzonej konsolidacji spółek obronnych w PGZ S.A.²⁹ uległa zmianie struktura właścicielska spółek włączonych do grupy kapitałowej, które powstały w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw państwowych w JSSP. Aktualnie na skutek przeprowadzonej prywatyzacji dominującym akcjonariuszem w tych przedsiębiorstwach stała się **PGZ S.A.** (posiadająca **85%** udziałów), a pozostałe akcje należą do **pracowników i Skarbu Państwa**.

Co ważne, w przypadku wszystkich spółek zależnych z grupy kapitałowej PGZ, które zaliczane są do kategorii tzw. Wojskowych Przedsiębiorstw Remontowo-Produkcyjnych³⁰ (WPRP) uprawnienia majątkowe Skarbu Pań-

²⁷ Zob. szerzej: zapisy zawarte w art. 7 ust 1 ustawy z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 1994 r., Nr 123, poz. 600 z późn. zm.), tj. z 2015 r., poz. 282.

²⁸ W większości przypadków informacje podawane na stronie internetowej ograniczają się wyłącznie do udostępnienia składu osobowego organów spółki, nie podaje się akcjonariuszy, nie ma również zakładki BIP.

²⁹ Szerzej: W. Wąlczak, *Organizacyjno-prawne aspekty konsolidacji spółek w ramach grupy kapitałowej Polska Grupa Zbrojeniowa S.A...*, op. cit., s. 151–212.

³⁰ Informacje na temat struktury właścicielskiej wybranych spółek można pozyskać z odpowiedzi na interpelacje poselskie. Dla przykładu: struktura właścicielska Wojskowych Zakładów Inżynieryjnych S.A. na dzień 1 czerwca br. przedstawia się następująco: 85% akcji Spółki należy do Polskiej Grupy Zbrojeniowej S.A., 12,23% akcji Spółki należy do akcjonariuszy indywidualnych (uprawnionych pracowników Spółki), a 2,77% akcji należy do Skarbu Państwa, przy czym uprawnienia majątkowe ministra Skarbu Państwa wykonuje minister Obrony Narodowej.

stwa przysługują ministrowi Obrony Narodowej³¹. Udało się jednakże dotrzeć do treści 2 „nowych wersji” statutów spółek zależnych³², w których dokonano tożsamych zmian jak w statucie PGZ S.A. Można zatem jedynie przypuszczać, że procesy *aktualizacji statutów* dotyczą nie tylko samej PGZ S.A. ale również zaistniały podobne zdarzenia w wybranych spółkach zależnych z grupy kapitałowej PGZ, w których uprawnienia majątkowe Skarbu Państwa przysługują ministrowi Obrony Narodowej.

Należy zaznaczyć, że **zmiany dotyczące treści statutów** wymagają potwierdzenia przez Sąd Rejestrowy, a zatem nie nabierają one mocy wiążącej z chwilą podjęcia uchwały przez Walne Zgromadzenie danej spółki, lecz **po dokonaniu stosownych czynności przez Sąd Rejestrowy**. Z prawnego punktu widzenia to dopiero decyzja Sądu Rejestrowego ma charakter konstytutywny, czyli prawno-kształtujący zaproponowane przez Walne Zgromadzenie modyfikacje zapisów statutu. Zgodnie z przepisami **art. 430. § 1 ksh** „Zmiana statutu wymaga uchwały walnego zgromadzenia i wpisu do rejestru”³³. Do tego czasu będzie zatem obowiązywał statut spółki w poprzedniej wersji.

Szerzej: Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej na zapytanie nr 496 w sprawie umowy prowizyjnej z Polską Grupą Zbrojeniową zaproponowanej Wojskowym Zakładom Inżynieryjnym S.A. w Dęblinie, Warszawa 16 czerwca 2016 r., źródło: <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=2F872464> [dostęp: 19.09.2016].

³¹ W skład Grupy Kapitałowej Polskiej Grupy Zbrojeniowej wchodzi spółki prawa handlowego, w których większość akcji/udziałów należy bezpośrednio do Polskiej Grupy Zbrojeniowej S.A. (PGZ S.A.), a tylko ich niewielka część (pakiet mniejszościowy) jest własnością Skarbu Państwa, przy czym uprawnienia majątkowe ministra Skarbu Państwa w 11 spółkach wykonuje minister Obrony Narodowej.

Zob. szerzej: Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej na interpelację nr 4402 w sprawie prowizji nałożonej na spółki z grupy PGZ S.A., Warszawa 15 lipca 2016 r., źródło: <http://gentr.eu/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=4D81B4C1&view=1> [dostęp: 19.09.2016].

³² Statut Wojskowych Zakładów Lotniczych nr 1 S.A. w Łodzi, Tekst jednolity w brzmieniu, zgodnie z uchwałą Nr 22 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia WZL nr 1 S.A. z dnia 10.06.2016 roku, przyjęty uchwałą Rady Nadzorczej WZL Nr 1 S.A. Nr 40/IV/ z dnia 14.07.2016, źródło: <http://www.wzl1.mil.pl/o-firmie/statut#txt> [dostęp: 19.09.2016].

Statut Wojskowych Zakładów Lotniczych nr 4 S.A., tekst jednolity w brzmieniu zgodnie z uchwałą Nr 18/2016 oraz nr 9/2016 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki WZL nr 4 S.A. z dnia 03.06.2016 r., źródło: <http://www.wzl4.mil.pl/dokumenty.html> [dostęp: 19.09.2016].

³³ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037 z późn zm.).

3. ZAINTERESOWANIE NOMINACJAMI DO RAD NADZORCZYCH SPÓŁEK Z UDZIAŁEM SKARBU PAŃSTWA – INTERAKCJE SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Jak wcześniej wspomiano procesy kadrowe w zakresie kształtowania składu osobowego władz PGZ S.A. (tj. członków zarządu i rady nadzorczej) zostały uregulowane przepisami statutu spółki, które nie przewidują przeprowadzania jakichkolwiek tzw. otwartych i konkurencyjnych postępowań rekrutacyjnych. W praktyce oznacza to, że wybór członków rady nadzorczej (podobnie w przypadku zarządu) jest dokonywany w wyniku arbitralnych decyzji podejmowanych na podstawie obowiązującego prawa przez upoważniony organ mający stosowne uprawnienia z przedmiotowego zakresu.

Jak zaznacza Filip Grzegorzczak, uwarunkowania tych procesów personalnych należy postrzegać w szerokim kontekście, mając w szczególności na uwadze potrzebę efektywnego wykonywania nadzoru właścicielskiego nad spółkami Skarbu Państwa³⁴. Bardzo cenne i słuszne poglądy prezentuje Kaja Kowalczevska, która stwierdza, że:

„w przypadku przedsiębiorstw, gdzie władztwo korporacyjne i nadzór właścicielski wykonuje państwo, priorytetem jest realizacja interesu publicznego”³⁵.

Interesującym uzupełnieniem nawiązującym do sformułowanego stanowiska może być opinia wyrażona przez Andrzeja Kidybę, że:

„relacje między Skarbem Państwa a spółkami z jego udziałem nakazują postawić pytanie, czy państwo powinno pozostawać w cieniu, czy też może powinno aktywnie i jak rzeczywisty właściciel „pilnować” swoich, a więc także publicznych interesów?”³⁶.

Podejmując próbę zajęcia stanowiska w przedmiotowej kwestii, zdecydowanie opowiadam się za tym, że państwo nie może pozostawać bierne, lecz ma imperatywny obowiązek podejmowania wszelkich działań na rzecz dbania o dobro wspólne i prawidłowo rozumiany interes publiczny, którego nie

³⁴ F. Grzegorzczak, *Zasady i tryb doboru kandydatów do rad nadzorczych spółek akcyjnych Skarbu Państwa*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2010, nr 816, s. 73–89.

³⁵ K. Kowalczevska, *Uprzywilejowana pozycja Skarbu Państwa w spółkach kapitałowych a ochrona strategicznych interesów państwa*, „Kultura Bezpieczeństwa, Nauka – Praktyka – Refleksje” 2015, nr 17, s. 94.

³⁶ A. Kidyba (red.), *Spółki z udziałem Skarbu Państwa a Skarb Państwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 9.

należy mylić z wiązką partykularnych interesów poszczególnych ugrupowań politycznych, wpływowych grup społecznych, korporacji zawodowych, itp.

Skarb Państwa jest szczególną osobą prawną, będącą swojego rodzaju „upostaciowieniem państwa”³⁷. To osoba prawna, która w stosunkach cywilnoprawnych jest podmiotem praw i obowiązków dotyczących mienia państwowego nie należącego do innych państwowych osób prawnych (art. 34 Kc). Skarb Państwa jest reprezentowany przez organy administracji publicznej oraz inne podmioty uprawnione, zgodnie z ich właściwością określoną w przepisach prawa. Właściwość ministra Skarbu Państwa do reprezentowania Skarbu Państwa określa ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 154, 888)³⁸. Można powiedzieć, że Skarb Państwa to państwo występujące jako podmiot prawa cywilnego. Z punktu widzenia prowadzonych rozważań trzeba dostrzec, że Skarb Państwa zajmuje „szczególną pozycję w stosunku do innych podmiotów”³⁹. Z jednej strony ma określone kompetencje w sferze *dominium* (oddziaływanie właścicielskie), a jednocześnie występuje w sferze *imperium* (oddziaływanie władcze)⁴⁰.

Używane w tekście określenie spółki „z udziałem Skarbu Państwa” odnosi się do podmiotów (przedsiębiorstw), w których Skarb Państwa – reprezentowany przez ministra Skarbu Państwa lub innych ministrów – posiada bezpośrednie udziały własnościowe. Zgodnie z tą interpretacją, podzielną przez Macieja Bałtowskiego, pojęcie to nie obejmuje tzw. spółek-córek, spółek-wnuczek. W tych przypadkach mamy bowiem do czynienia z sytuacją kiedy własność państwowa jest niejako pośrednia, gdyż prawa z akcji/udziałów wobec tych podmiotów nie wykonuje Skarb Państwa, lecz inne jednostki organizacyjne (osoby prawne)⁴¹.

Nie powinna budzić wątpliwości konstatacja, że zasadniczym (nadrzędnym) celem polityki właścicielskiej państwa w stosunku do nadzorowanych podmiotów musi być dążenie do tego, aby spółki były profesjonalnie zarządzane w sposób sprawny i ekonomicznie efektywny. Za bezpośrednią kontrolę nad całokształtem procesów i podejmowanych decyzji związanych z kierowa-

³⁷ A. Kidyba (red.), *Skarb Państwa a działalność gospodarcza*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 15.

³⁸ Istota i rozumienie pojęcia Skarb Państwa, źródło: <https://www.msp.gov.pl/pl/nauka-i-rozwoj/slownik-pojec/30591,Skarb-Panstwa.html> [dostęp: 19.09.2016].

³⁹ A. Kidyba (red.), *Skarb Państwa a działalność gospodarcza...*, *op. cit.*, s. 15.

⁴⁰ K. Kowalczevska, *Uprzywilejowana pozycja Skarbu Państwa...*, *op. cit.*, s. 94.

⁴¹ M. Bałtowski, *Spółki Skarbu Państwa – próba typologii*, [w:] *Spółki z udziałem Skarbu Państwa a Skarb Państwa*, A. Kidyba (red.), Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 12.

niem bieżącą działalnością danej spółki z udziałem Skarbu Państwa ponosi odpowiedzialność jej statutowy organ, jakim jest rada nadzorcza. Andrzej Kuciński trafnie i zasadnie twierdzi, że „w praktyce rada nadzorcza stanowi zasadniczy mechanizm w ramach wewnętrznego systemu nadzoru korporacyjnego”⁴². W literaturze akcentuje się doniosłą rolę rady nadzorczej w procesie formułowania i wdrażania strategii odnowy⁴³, a także postrzega w kategorii ośrodka monitorującego sytuację rynkową i finansową spółki⁴⁴.

Dlatego też procesy powoływania członków (doboru osób w skład) rady nadzorczej mają ważne znaczenie w aspekcie prawidłowego wykonywania ustawowych zadań, w szczególności realizowania czynności kontrolnych oraz dokonywania oceny poczynąń zarządu spółki.

Igor Postuła na podstawie prowadzonych badań wyraża uzasadnioną konkluzję, że w przypadku spółek Skarbu Państwa o składzie osobowym rad nadzorczych decydują czynniki polityczno-urzędnicze⁴⁵. Trzeba jedynie dodać, że ta refleksja ma charakter ponadczasowy i nie można jej instrumentalnie wykorzystywać tylko w odniesieniu do terażniejszości, powinno się bowiem pamiętać o skali i rozmiarach zawłaszczania państwa oraz publicznych instytucji w poprzednich latach. W teoriach naukowych upowszechniane są poglądy, że istotnym elementem, który wpływa na prawidłowe wykonywanie przez radę nadzorczą swoich obowiązków, są kompetencje jej członków. Zaleca się, aby kandydaci powoływani w skład tego organu, poza ustawowymi kryteriami o charakterze formalnym, powinni także spełniać kilka dodatkowych warunków:

- mieć odpowiednią wiedzę, zwłaszcza z zakresu zarządzania, prawa, ekonomii, rachunkowości i finansów,
- mieć odpowiednie doświadczenie w biznesie, organach nadzorczych,
- pozostawać niezależni od bieżącej działalności spółki, zwłaszcza zarządów, związków zawodowych oraz podmiotów spoza spółki, w tym jej konkurentów,
- pozostawać lojalnym wobec spółki i jej akcjonariuszy⁴⁶.

⁴² A. Kuciński, *Rada nadzorcza w systemie nadzoru korporacyjnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach” 2013, nr 98, s. 229.

⁴³ B. Jasiński, *Miejsce rad nadzorczych w procesie formułowania i wdrażania strategii odnowy*, „Marketing i Rynek”, 2015, nr 5, s. 240–251.

⁴⁴ J. Jeżak, *Rada nadzorcza jako ośrodek monitorujący sytuację rynkową i finansową spółki*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, 2004, nr 1054, *Zmiana warunkiem sukcesu: organizacja a kryzys*, s. 78–88.

⁴⁵ I. Postuła, *Cechy charakterystyczne i problemy funkcjonowania rad nadzorczych spółek Skarbu Państwa*, „Zarządzanie i Finanse”, 2013, nr 2/6, s. 232.

⁴⁶ I. Postuła, *Problemy polityki personalnej w radach nadzorczych spółek Skarbu Państwa*, „Problemy Zarządzania”, 2011, nr 4, s. 228.

Wydaje się jednak, że wśród tych rekomendacji pominięto kilka ważnych elementów, m.in. praktyczne umiejętności z zakresu prowadzenia czynności kontrolnych, zdolności w zakresie analitycznego rozumowania, zaangażowanie i gotowość do poświęcania dużej ilości czasu na prace analityczno-informacyjne dotyczące procesów zarządczych w kluczowych obszarach działalności spółki, a także skrupulatne rozliczanie poczynań zarządu, w szczególności analizowanie podejmowanych decyzji rodzących skutki finansowe z uwzględnieniem przesłanek: legalności, celowości, bezstronności, gospodarności. Niestety, podane zalecenia mogą jedynie posłużyć to rozwijania teorii, gdyż w praktyce do rad nadzorczych nie trafiają osoby niezależne, bez koneksji, znajomości i powiązań, a pełnienie funkcji w radzie nadzorczej w istocie sprowadza się do legitymizowania działań zarządu wymagających akceptacji. Członek rady nadzorczej może być w każdym czasie i bez potrzeby podawania jakiegokolwiek uzasadnienia zostać odwołany ze swojej funkcji przez stosowny organ. Trzeba mieć na uwadze to, że zajmowane w radzie nadzorczej stanowisko jest kolejnym (poza etatową pracą, prowadzoną działalnością gospodarczą) źródłem pokaźnych dochodów, które nie wymagają ani dużego wysiłku ani ciężkiej pracy. Tak prezentuje się rzeczywistość organizacyjna, która różni się od teoretycznych modeli opisujących funkcjonowanie rad nadzorczych⁴⁷.

Bartosz Jasiński bardzo celnie analizuje iluzoryczność pojęcia tzw. „niezależnych członków” w składzie rady nadzorczej, a ponadto słusznie zauważa, że bardzo często mamy do czynienia z potwierdzeniem fikcji⁴⁸. Uzasadniona krytyka sprowadza się do tego, że tzw. niezależność formalna to nie to samo co niezależność w rzeczywistym znaczeniu tego słowa (pojęcia). Przed wszystkim liczy się samodzielność myślowa i decyzyjna, autonomiczność rozumowania i własne zdanie, poczucie odpowiedzialności, silny kręgosłup moralny, uczciwość, nie uleganie (nie poddawanie się) wpływowi i naciskom. Podobnie trudno mówić o lojalności wobec spółki lub akcjonariusza jakim jest Skarb Państwa, gdyż można być co najwyżej lojalnym wobec konkretnej osoby, dzięki której dany kandydat otrzymał szansę zarobkowania w radzie nadzorczej spółki. Należy bowiem pamiętać, że zawsze o powołaniu danego członka rady przesądza wyłącznie arbitralna i wysoce uznaniowa decyzja konkretnego protektora, który dba o rozwój kariery swojego nominata.

⁴⁷ M. Pawlak, *Teorie opisujące działanie rady nadzorczej*, „Roczniki Ekonomii i Zarządzania”, 2016, tom 8, nr 1, s. 207–241.

⁴⁸ B. Jasiński, *Niezależni członkowie w składzie rady – pomiędzy słusznym dążeniem a potwierdzaniem fikcji. Niezależność formalna i rzeczywista*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 2016, nr 420, s. 100–109.

Grzegorz Domański i Magdalena Jagielska są zdania, że:

„skład osobowy rady nadzorczej ma istotny wpływ na to, czy rada będzie wypełniała powierzone jej zadania we właściwy sposób”⁴⁹.

Według Autorów kluczowe z tego punktu widzenia kwestie to m.in.: problematyka zdolności do pełnienia funkcji członka rady, rozumianych jako prawne wymagania formalne, a także pożądane cechy członka rady, liczba nadzorców, zasady powoływania i wynagradzania⁵⁰. Istotny problem różnicujący sytuację spółek prywatnych od spółek z udziałem Skarbu Państwa polega na tym, że w podmiotach prywatnych nie obowiązują żadne kryteria formalne upoważniające do zasiadania w radzie nadzorczej poza uregulowaniami ksh. Co więcej, ustawodawca nie wymaga zdanego egzaminu dla członków rady, legitymowania się wyższym wykształceniem, nie ma ograniczeń w zakresie kumulowania stanowisk w organach wielu spółek (w zarządach i radach nadzorczych), nie mają zastosowania do tych podmiotów przepisy antykorupcyjne, a także nie ma potrzeby składania oświadczeń lustracyjnych, nie obowiązują żadne limity w zakresie wynagrodzeń członków rady. Mało kto jednak zwraca na to uwagę, a przecież prywatne spółki kapitałowe prawa handlowego, w szczególności notowane na GPW, odgrywają ważną rolę w polskiej gospodarce. Media w ogóle nie zajmują się polityką kadrową w tych spółkach i nikt nie ujawnia, nie komentuje publicznie powiązań personalnych, nepotyzmu, kumoterstwa i kołesiosstwa. Odmienne jest w przypadku spółek z udziałem Skarbu Państwa, bowiem osoby zostające piastunami owych podmiotów bardzo często poddawane są publicznej analizie i krytyce, która wykorzystywana jest jako narzędzie walki politycznej przez partie opozycyjne. Jest to temat nośny, prosty w przekazie i łatwy w odbiorze dla przeciętnego obywatela, któremu media przybliżają butę i rozpasanie władzy.

Zainteresowanie decyzjami kadrowymi w spółkach z udziałem Skarbu Państwa z prawnego punktu widzenia powinno być rozpatrywane na płaszczyźnie takich wartości, jak: transparentność procesu nominacyjnego, a także traktowanie potencjalnych kandydatów na jednakowych i równych zasadach, o których mówi art. 32 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z informacjami podawanymi do publicznej wiadomości:

⁴⁹ G. Domański, M. Jagielska, *Rada nadzorcza spółki akcyjnej. Powoływanie, kompetencje, funkcjonowanie – aspekty prawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011, s. 27.

⁵⁰ *Ibidem*, s. 27.

„Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. w trakcie prowadzonej działalności przestrzega najwyższych standardów, a jej postępowanie wyznaczają uniwersalne normy etyki i uczciwości, przejrzystości i odpowiedzialności. Kodeks Etyki określa podstawowe zasady, których przestrzegać muszą wszyscy pracownicy Spółek Grupy PGZ oraz wyjaśnia, jakimi wartościami powinniśmy się kierować przy podejmowaniu decyzji”⁵¹.

Te popularyzowane standardy postępowania (dobre praktyki) mają podstawowe znaczenie dla reputacji firmy i relacji z jej interesariuszami, służą budowaniu zaufania do grupy kapitałowej PGZ⁵² oraz kształtują jej wizerunek w oczach opinii publicznej. Łukasz Żabski podkreśla, że zasady etyczne odgrywają istotną rolę w procesach oceny funkcjonowania mechanizmów *corporate governance*, co wynika z faktu, iż same regulacje prawno-instytucjonalne nie zapewniają odpowiedniej ochrony przed nadużyciami władzy przez kadre zarządzającą spółkami⁵³. Jest to jednak wysoce polemiczna refleksja, bowiem tzw. *dobre praktyki* nie są źródłem obowiązującego prawa (nie mają mocy wiążącej), a stanowią jedynie zbiór postulowanych rekomendacji (zaleceń), które wcale nie muszą być przestrzegane w rzeczywistości⁵⁴.

Maciej Srebro trafnie diagnozuje i wyjaśnia, że Skarb Państwa jako interesariusz spółki z własnym większościowym udziałem jest często:

„zarówno kluczowym klientem, nadzorcą regulacyjnym lub wręcz gwarantem jej funkcjonowania poprzez kreowanie monopolistycznej pozycji ekskluzywnej sytuacji finansowej poprzez np. poręczenia kredytowe”⁵⁵.

Zgadzać się w pełni z wyrażoną opinią, godzi się jedynie dodać, że Skarb Państwa odgrywa znaczącą rolę także w kontekście uwarunkowań funkcjonowania spółek z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa, mających strategiczne znaczenie dla polskiej gospodarki, ochrony interesów ekonomicznych państwa, bezpieczeństwa publicznego i obronności. Nie powinno i nie może zatem dziwić zainteresowanie opinii publicznej bieżącą działalnością tych podmiotów.

⁵¹ Nasz kodeks postępowania: Polska Grupa Zbrojeniowa stosuje najwyższe standardy etyczne i antykorupcyjne, źródło: <http://pgzsa.pl/a/199,nasz-kodeks-postepowania> [dostęp: 19.09.2016].

⁵² Zob. szerzej: Kodeks Etyki Polskiej Grupy Zbrojeniowej.

⁵³ Ł. Żabski, *Kodeks dobrych praktyk jako narzędzie doskonalenia nadzoru korporacyjnego*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie”, 2013, z. VII, s. 134.

⁵⁴ W. Walczak, *Metody doboru członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa a kodeksy dobrych praktyk*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, 2014, t. XCII, s. 375–390.

⁵⁵ M. Srebro, *Cele głównych interesariuszy w spółce z udziałem Skarbu Państwa*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie”, 2012, nr 2, s. 32.

W przypadku spółki PGZ S.A. mamy do czynienia z podmiotem zajmującym dominującą pozycję w grupie kapitałowej, w której zostały skonsolidowane najważniejsze przedsiębiorstwa sektora obronnego z bezpośrednim i pośrednim udziałem Skarbu Państwa. Pod pojęciem grupy kapitałowej rozumie się strukturę powiazaną węzłami kapitałowymi, w której możemy wyróżnić spółkę dominującą, tzw. spółkę matkę, oraz spółki od niej zależne, tzw. spółki córki. Z brzmienia przepisów ksh wynika, że podstawowym wyróżnikiem spółki dominującej jest to, że z racji posiadanych uprawnień do powoływania lub odwoływania większości członków zarządu/rady nadzorczej innej spółki kapitałowej (spółki zależnej), wywiera decydujący wpływ na działalność całej grupy jak również kontrolowanych podmiotów zależnych. Paulina Ledwoń poprawnie interpretuje znaczenie tych relacji uznając, że:

„poprzez obsadzanie organów spółek zależnych powstaje faktyczne przejęcie zarządzania tymi spółkami przez dominanta, ale nie może on wydawać poleceń wiążących”⁵⁶.

W praktyce oznacza to, że wybierany przez radę nadzorczą zarząd PGZ S.A. zyskuje ogromną władzę nad innymi podmiotami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej, może bowiem oddziaływać na procesy kształtowania składu osobowego nadzorowanych spółek. Warto zauważyć, że spółki zależne występują na rynku (a także w obrocie gospodarczym) jako samodzielne podmioty realizujące własne cele (dbające o własne interesy), ich działalność winna być jednak ukierunkowana przede wszystkim na osiągnięcie wytyczonych celów strategicznych grupy kapitałowej jako całości organizacyjnej⁵⁷.

PODSUMOWANIE

Przedstawione w artykule rozważania dotyczące wymagań formalnych dla członków PGZ S.A. koncentrowały się głównie na wybranych zagadnieniach, które stały się przedmiotem ożywionych (aczkolwiek powierzchownych, emocjonalnych) dyskusji i polemik w przestrzeni publicznej. Nie można jednakże pomijać milczeniem i tracić z pola widzenia **ostatnio dokonanych zmian** innych powszechnie obowiązujących przepisów prawa, które bezpośrednio

⁵⁶ P. Ledwoń, *Regulacja prawa holdingowego jako wyzwanie dla polskiego i unijnego ustawodawcy*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny”, 2015, nr 32, s. 64.

⁵⁷ B. Glinkowska, *Nadzór korporacyjny w grupie kapitałowej*, [w:] *Wybrane zagadnienia funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw*, B. Kaczmarek (red.), TNOiK, Łódź 2010, s. 82.

odnoszą się do kwestii ograniczeń i zakazów związanych z możliwością pełnienia funkcji członka rady nadzorczej w spółkach z udziałem Skarbu Państwa. Te znowelizowane uregulowania prawne wymagają zauważenia i stosownego komentarza.

W aktualnie obowiązującym stanie prawnym zakaz dotyczący kumulowania stanowisk⁵⁸ przez członków rad nadzorczych spółek z udziałem państwowych osób prawnych został precyzyjnie zdefiniowany w **art. 4** tzw. **ustawy kominowej**. Jego nowa treść przedstawia się następująco – **art. 4**:

„Z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2006 r. poz. 1584, z 2008 r. poz. 1458, z 2009 r. poz. 1375, z 2010 r. poz. 1228, z 2015 r. poz. 1635 oraz z 2016 r. poz. 1202) **jedna osoba może być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej spośród spółek**, w których:

- 1) udział Skarbu Państwa przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby udziałów albo akcji;
- 2) udział jednostek samorządu terytorialnego przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby udziałów albo akcji;
- 3) udział spółek, o których mowa w pkt 1 i 2, przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby udziałów albo akcji”⁵⁹.

W praktyce oznacza to, że zgodnie z obowiązującym prawem zakaz łączenia stanowisk w radach nadzorczych dotyczy następujących kategorii podmiotów: spółek z większościovym udziałem Skarbu Państwa, spółek z większościovym udziałem jednostek samorządu terytorialnego, a także spółek zależnych, w których udział wymienionych spółek ma charakter większościovym. A zatem omawiane przepisy **mają zastosowanie do rady nadzorczej PGZ S.A.**, gdyż jest ona spółką z większościovym udziałem spółek ARP S.A. (100% Skarb Państwa) i PHO sp. z o.o. (84,08% Skarb Państwa). Natomiast w stosunku **do spółek zależnych** z grupy PGZ S.A. przepisy te **nie mają zastosowania** z uwagi na strukturę właścicielską tych podmiotów. Możliwe jest zatem łączenie funkcji w kilku radach nadzorczych spółek zależnych przez jedną osobę.

Dla dalszych rozważań należy koniecznie przywołać treść art. 4 ust. 1 z poprzedniej wersji ustawy kominowej:

„Jedna osoba może być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej spośród spółek, o których mowa w art. 1 pkt 4–7”.

⁵⁸ W. Walczak, *Kumulowanie stanowisk w organach spółek z udziałem Skarbu Państwa*, „Wiedza Prawnicza” 2014, nr 3, s. 3–23.

⁵⁹ Ustawa z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 2099, z 2016 r. poz. 1202).

W znowelizowanej wersji treści art. 4 analizowanej ustawy dodano na wstępie zdania bardzo ważny fragment:

„Z uwzględnieniem⁶⁰ przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (...)”⁶¹,

potocznie zwanej ustawą antykorupcyjną. Warto podkreślić, że restrykcje przewidziane w ustawie antykorupcyjnej obejmują swoim zakresem **wyłączenie** członków zarządu w spółkach z **większościowym udziałem** Skarbu Państwa⁶². A zatem **członkowie zarządu** spółki z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa, jaką jest **PGZ S.A.**, **nie podlegają** ograniczeniom wynikającym z ustawy antykorupcyjnej, podobnie jak członkowie zarządu spółek zależnych

⁶⁰ Użyte przez ustawodawcę określenie „z uwzględnieniem przepisów” nie oznacza, że „z wyjątkiem odstępstw od zakazów wymienionych w art. 6 ust. 1” i nie powinno być interpretowane w rozszerzający sposób. Warto odwołać się do istotnych fragmentów uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2016 r. (sygn. akt III CSK 199/15):

przepisy zawarte w ustawie „kominowej” przewidują **sankcję bezwzględnej nieważności czynności opartych na sprzecznych z imperatywnymi rygorami** wymienionej ustawy uchwał organów Spółki, (...) mimo odmiennego przedmiotu regulacji w istocie art. 4 ust. 1 ustawy kominowej wprowadza podobnego rodzaju ograniczenie prowadzenia działalności gospodarczej, jak art. 4 pkt 1 ustawy antykorupcyjnej i w tym zakresie mogą zachodzić sytuacje faktycznie **podlegające unormowaniu zawartemu w obu wyżej wymienionych ustawach**. Tymczasem art. 4 ust. 1 ustawy kominowej dotyczy jedynie ograniczenia bycia członkiem rady nadzorczej i tylko w jednej ze spółek, o których mowa w art. 1 pkt 4–7 tej ustawy. **Podmiot objęty obu analizowanymi przepisami powinien zastosować się do ograniczeń wynikających z każdego z nich**.

Oczywiście przywołany wyrok został wydany w okresie obowiązywania poprzedniej wersji ustawy kominowej, tj. przed ostatnią nowelizacją z 2016 roku; zob. szerzej: Ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (Dz. U. 2016 poz. 1202), niemniej jednak nie daje się zanegować i podważyć fakt, że podmiot, do którego mają zastosowanie ograniczenia (zakazy) określone w obu ustawach (tj. kominowej i antykorupcyjnej) musi się stosować do restrykcji wynikających z każdego z nich.

⁶¹ Chodzi tutaj o wyjątki przewidziane w art. 6 ust. 1:

„Zakaz zajmowania stanowisk w organach spółek, o którym mowa w art. 4 pkt 1, nie dotyczy osób wymienionych w art. 2 pkt 1, 2 i 6–10, o ile zostały zgłoszone do objęcia takich stanowisk w spółce prawa handlowego przez: Skarb Państwa, inne państwowe osoby prawne, spółki, w których udział Skarbu Państwa przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki lub inne osoby prawne jednostek samorządu terytorialnego; osoby te nie mogą zostać zgłoszone do więcej niż dwóch spółek prawa handlowego z udziałem podmiotów zgłaszających te osoby”.

⁶² Wynika z brzmienia art. 2 pkt 9: Ustawa określa także ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej przez: osoby pełniące w jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa oraz spółkach, w których udział Skarbu Państwa przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji, funkcje: prezesa, wiceprezesa i członka zarządu.

z grupy kapitałowej PGZ. W praktyce oznacza to, że mogą dodatkowo zasiadać w radach nadzorczych innych spółek pod warunkiem, że będą pozostawali tylko w organie nadzoru jednej spółki, o której mowa w art. 4 ustawy kominowej.

Koniecznym jest zwrócić uwagę na nowe brzmienie **art. 14** ustawy kominowej, w którym ustawodawca przewidział/określił **sankcje** za *nieprzestrzeganie przepisów ustawy*, a zatem dotyczy to także naruszenia przepisu zakazującego łączenia stanowisk w określonych kategoriach spółek (zdefiniowanego w cytowanym wcześniej art. 4). Zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy kominowej **art. 14 ust. 1**:

„Za nieprzestrzeganie przepisów ustawy organy nadzorcze jednostek organizacyjnych wymienionych w art. 1 pkt 2 i 3 ulegają rozwiązaniu z mocy prawa”.

Wskazane podmioty w art. 1 pkt 2 to państwowe jednostki organizacyjne mające osobowość prawną, które nie są jednocześnie podmiotami, o których mowa w pkt 8 i 9, oraz nie są szkołami wyższymi, a art. 1 pkt 3 dotyczy samorządowych jednostek organizacyjnych mających osobowość prawną, które nie są jednocześnie podmiotami, o których mowa w pkt 4, 6 i 7.

W znowelizowanej ustawie kominowej w art. 1 zostały uchylone: pkt 4), pkt 5), pkt 6), pkt 7), co sprawia, że konsekwencje i skutki określone w art. 14 ust. 1 **nie mają zastosowania m.in. do spółek z udziałem Skarbu Państwa**. W świetle powyższych przesłanek mamy aktualnie do czynienia z taką sytuacją, że przepisy powszechnie obowiązującego prawa z jednej strony przewidują zakaz łączenia członkostwa przez jedną osobę w radach nadzorczych spółek z większościowym udziałem Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, a także spółek zależnych, w których udział wymienionych kategorii podmiotów ma charakter większościowy, a z drugiej strony **ustawa kominowa nie przewiduje żadnych konsekwencji** wynikających z **naruszenia zakazu kumulowania stanowisk** w radach nadzorczych tych kategorii spółek⁶³. Kolejne obostrzenia wymieniono w art. 14 ust. 2:

„Właściwy organ nie może powołać osób, które pełniły funkcje w organach rozwiązanych w trybie ust. 1, na następną kadencję jako przedstawiciele Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego do organów, o których mowa w art. 2 pkt 7”.

– również nie dotyczą one spółek z udziałem Skarbu Państwa.

⁶³ W. Walczak, *Aspekty prawnokarne naruszenia przepisów tzw. ustawy kominowej*, „Państwo i Prawo”, 2015, nr 8, s. 52–66.

W uzupełnieniu rozważań na temat uwarunkowań nadzoru korporacyjnego w spółkach z udziałem Skarbu Państwa, warto wspomnieć, że przepisy prawa nie wymagają, aby *pochodzący z wyboru pracowników członkowie rady nadzorczej spółki powstałej w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego* (np. spółek zaliczanych do kategorii WPRP, czyli aktualnie podmiotów zależnych z grupy PGZ) legitymowali się zdanym egzaminem dla członków rad nadzorczych spółek Skarbu Państwa. Reprezentanci pracowników muszą spełniać jedynie ogólne warunki, jakie wynikają z przepisów Kodeksu spółek handlowych.

Implikacje dla praktyki zarządzania wynikające z przedstawionych analiz można wyrazić w jednym prostym zdaniu (zaleceniu), że kandydat na członka rady nadzorczej spółki z udziałem Skarbu Państwa przed powołaniem winien być zobligowany do złożenia pisemnego oświadczenia, iż nie występują w jego przypadku okoliczności uniemożliwiające – stosownie do przepisów obowiązującego w Polsce prawa – powołanie go w skład rady nadzorczej danego podmiotu. Takie rozwiązanie wydaje się ze wszech miar słuszne, logiczne i zasadne, mając na uwadze fakt, że stosowanie prawa pozostaje w ścisłym związku z procesami decyzyjnymi⁶⁴. Sławomir Lewandowski podkreśla, że:

„nie powinno być separacji między teorią a praktyką prawa. W rzeczywistości występuje tu swego rodzaju sprzężenie zwrotne: teoria wpływa na praktykę, a praktyka na teorię”⁶⁵.

Podane rekomendacje bez wątpienia są również istotne z punktu widzenia należytej staranności oraz dopełnienia obowiązków przez osoby rekomendujące/zgłaszające kandydatów do rady nadzorczej. Dotyczy to bowiem kwestii ponoszenia odpowiedzialności za podejmowane decyzje zarządcze.

Zgadając się z poglądem Filipa Grzegorzcyka, że zagadnienie nadzoru w spółkach z udziałem Skarbu Państwa powinno się rozpatrywać w ujęciu systemowym⁶⁶, trzeba wyjaśnić, jakie znaczenie mają decyzje kadrowe związane z kształtowaniem składu osobowego rad nadzorczych. Nie można podważać stanowiska, że powoływanie członków rady jest pierwszym etapem w procesach przejmowania władzy i kontroli nad spółką. Wybór członków zarządu doko-

⁶⁴ A. Korybski, L. Leszczyński, *Stanowienie i stosowanie prawa. Elementy teorii*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 69.

⁶⁵ S. Lewandowski, *Retoryczne i logiczne podstawy argumentacji prawniczej*, 2 wydanie zmienione i zaktualizowane, Wolters Kluwer, Warszawa 2015, s. 14.

⁶⁶ F. Grzegorzcyk, *Spółki z udziałem Skarbu Państwa – zagadnienie nadzoru w ujęciu systemowym*, [w:] *Skarb Państwa a działalność gospodarcza*, A. Kidyba (red.), Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 66.

nywany przez radę nadzorczą jest czynnością prawną, którą warto postrzegać w szerszym kontekście, ma ona bowiem istotny wpływ na przebieg innych procesów związanych z kierowaniem bieżącą działalnością spółki. Chodzi mianowicie o podejmowane przez zarząd decyzje kadrowe w zakresie zatrudniania/zwalniania pracowników spółki, jak również (a może przede wszystkim) dotyczące zajmowania się sprawami majątkowymi, a konkretnie daniem intratnych zleceń i kontraktów dla firm zewnętrznych. Do newralgicznych tematów zalicza się umowy dotyczące zakupu określonych towarów i sprzętu, jak również umowy cywilnoprawne z podmiotami zewnętrznymi obejmujące swoim zakresem usługi doradcze, szkoleniowe, doradztwo prawne, marketing i reklamę, *public relation*, sponsoring, ubezpieczenia majątkowe itp. Analizując treść i zakres prac objętych tymi umowami, warto się zastanowić, jakie rzeczywiste czynniki przesądziły o wyborze konkretnego podmiotu, zasadności i cenie realizowanych prac, a także poddać szczegółowej analizie dokumentację wykonawczą i rozliczeniową. Na tle poczynionych uwag można się zastanawiać, czy kontrole tych umów zawieranych przez spółki z udziałem Skarbu Państwa winno przeprowadzać Centralne Biuro Antykorupcyjne w ramach doraźnych czynności weryfikacyjnych, które są pokłosiem medialnych doniesień ujawniających określone fakty, skoro ustawowy obowiązek sprawowania stałego nadzoru i kontroli bieżącej działalności spółki we wszystkich jej obszarach spoczywa (przynajmniej w teorii prawa) na członkach rady nadzorczej. Podjęte przez CBA działania sprawdzające, których zasadność nie powinna być kwestionowana, w istocie zastępują mechanizmy wewnętrznego nadzoru korporacyjnego w spółkach, znacząco osłabiając wiarygodność, kompetencje i sens istnienia w spółkach kapitałowych organu, jakim jest rada nadzorczą.

BIBLIOGRAFIA

- Bałtowski M., *Spółki Skarbu Państwa – próba typologii*, [w:] *Spółki z udziałem Skarbu Państwa a Skarb Państwa*, A. Kidyba (red.), Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Chmielnicki P., Paxford B., Szplit A., *Rady nadzorcze. Wykładnia przepisów i efekty ich stosowania*, Difin, Warszawa 2016.
- Chmielnicki P., *Tworzenie instytucji gospodarki a ustawodawstwo polskie*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Domański G., Jagielska M., *Rada nadzorczą spółki akcyjnej. Powoływanie, kompetencje, funkcjonowanie – aspekty prawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011.

- Gasiński Ł., *Granice swobody kształtowania statutu spółki akcyjnej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Glinkowska B., *Nadzór korporacyjny w grupie kapitałowej*, [w:] *Wybrane zagadnienia funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw*, B. Kaczmarek (red.), TNOiK, Łódź 2010.
- Grochowski M., Rzuciło-Grochowska I. (red.), *Uzasadnienia decyzji i stosowania prawa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Grzegorzczak F., *Zasady i tryb doboru kandydatów do rad nadzorczych spółek akcyjnych Skarbu Państwa*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2010, nr 816.
- Grzegorzczak F., *Spółki z udziałem Skarbu Państwa – zagadnienie nadzoru w ujęciu systemowym*, [w:] *Skarb Państwa a działalność gospodarcza*, A. Kidyba (red.), Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Jasiński B., *Miejsce rad nadzorczych w procesie formułowania i wdrażania strategii odnowy*, „Marketing i Rynek”, 2015, nr 5.
- Jasiński B., *Niezależni członkowie w składzie rady – pomiędzy słusznym dążeniem a potwierdzaniem fikcji. Niezależność formalna i rzeczywista*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 2016, nr 420.
- Jeżak J., *Rada nadzorcza jako ośrodek monitorujący sytuację rynkową i finansową spółki*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, 2004, nr 1054, *Zmiana warunkiem sukcesu: organizacja a kryzys*.
- Kidyba A. (red.), *Spółki z udziałem Skarbu Państwa a Skarb Państwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Kidyba A. (red.), *Skarb Państwa a działalność gospodarcza*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Korybski A., Leszczyński L., *Stanowienie i stosowanie prawa. Elementy teorii*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Kowalczevska K., *Uprzywilejowana pozycja Skarbu Państwa w spółkach kapitałowych a ochrona strategicznych interesów państwa*, „Kultura Bezpieczeństwa, Nauka – Praktyka – Refleksje” 2015, nr 17.
- Kuciński A., *Rada nadzorcza w systemie nadzoru korporacyjnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach” 2013, nr 98.
- Ledwoń P., *Regulacja prawa holdingowego jako wyzwanie dla polskiego i unijnego ustawodawcy*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny”, 2015, nr 32.
- Lewandowski S., *Retoryczne i logiczne podstawy argumentacji prawniczej*, 2 wydanie zmienione i zaktualizowane, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Odpowiedź ministra skarbu państwa – z upoważnienia prezesa Rady Ministrów – na interpelację nr 13870 w sprawie oceny skali problemu zasiadania w radach nadzorczych spółek podległych ministrowi skarbu państwa

- osób nieposiadających stosownych kwalifikacji potwierdzonych egzaminem dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa, Warszawa 2 lutego 2010 r.
- Odpowiedź ministra skarbu państwa na interpelację nr 15523 w sprawie wyższego wykształcenia osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych zależnych od MSP, Warszawa 8 kwietnia 2013 r.
- Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej na zapytanie nr 496 w sprawie umowy prowizyjnej z Polską Grupą Zbrojeniową zaproponowanej Woskowym Zakładom Inżynieryjnym S.A. w Dęblinie, Warszawa 16 czerwca 2016 r.
- Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej na interpelację nr 4402 w sprawie prowizji nałożonej na spółki z grupy PGZ S.A., Warszawa 15 lipca 2016 r.
- Pawlak M., *Teorie opisujące działanie rady nadzorczej*, „Roczniki Ekonomii i Zarządzania”, 2016, tom 8, nr 1.
- Postuła I., *Cechy charakterystyczne i problemy funkcjonowania rad nadzorczych spółek Skarbu Państwa*, „Zarządzanie i Finanse”, 2013, nr 2/6.
- Postuła I., *Problemy polityki personalnej w radach nadzorczych spółek Skarbu Państwa*, „Problemy Zarządzania”, 2011, nr 4.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 2006 roku zmieniające zarządzenie w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem (Dz. U. z 2006 r., Nr 61, poz. 432).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 roku w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem (Dz. U. z 2004 r., Nr 198, poz. 2038 z późn. zm.).
- Srebro M., *Cele głównych interesariuszy w spółce z udziałem Skarbu Państwa*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie”, 2012, nr 2.
- Statut PGZ S.A. – tekst jednolity Statutu Spółki, przygotowany na podstawie aktu notarialnego Rep. A nr 4738/2016 z dnia 31 sierpnia 2016 r.
- Statut Wojskowych Zakładów Lotniczych nr 1 S.A. w Łodzi, Tekst jednolity w brzmieniu, zgodnie z uchwałą Nr 22 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia WZL nr 1 S.A. z dnia 10.06.2016 r.
- Statut Wojskowych Zakładów Lotniczych nr 4 S.A., tekst jednolity w brzmieniu zgodnie z uchwałą Nr 18/2016 oraz nr 9/2016 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki WZL nr 4 S.A. z dnia 03.06.2016 r.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (Dz. U. 2016 poz. 1202).

- Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 888).
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 981, 1174).
- Ustawa z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 1994 r., Nr 123, poz. 600 z późn. zm., tj. z 2015 r., poz. 282).
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2000 r., Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2006 r. poz. 1584 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 2099, z 2016 r. poz. 1202).
- Walczak W., *Zróznicowane standardy nadzoru korporacyjnego w spółkach z udziałem Skarbu Państwa*, „Przegląd Corporate Governance” 2013, nr 3.
- Walczak W., *Metody doboru członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa a kodeksy dobrych praktyk*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, 2014, t. XCII.
- Walczak W., *Kumulowanie stanowisk w organach spółek z udziałem Skarbu Państwa*, „Wiedza Prawnicza” 2014, nr 3.
- Walczak W., *Aspekty prawnokarne naruszenia przepisów tzw. ustawy kominowej*, „Państwo i Prawo”, 2015, nr 8.
- Walczak W., *Organizacyjno-prawne aspekty konsolidacji spółek w ramach grupy kapitałowej Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.*, [w:] *Konsolidacja polskiego przemysłu obronnego w warunkach konkurencyjnego europejskiego rynku uzbrojenia*, A. Zagórska, P. Soroka (red.), Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2016.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2016 r. (sygn. akt III CSK 199/15)
- Zarządzenie nr 27 Ministra Skarbu Państwa z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie doboru kandydatów na członków rad nadzorczych w niektórych podmiotach z udziałem Skarbu Państwa.
- Żabski Ł., *Kodeks dobrych praktyk jako narzędzie doskonalenia nadzoru korporacyjnego*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie”, 2013, z. VII.

Źródła (strony) internetowe: PGZ S.A., PHO sp. z o.o., ARP S.A., WZL nr 1 S.A., WZL nr 4 S.A. Ministerstwo Skarbu Państwa, Ministerstwo Rozwoju, SEJM RP

PROBLEMATYKA WYMAGAŃ FORMALNYCH DLA CZŁONKÓW RAD NADZORCZYCH SPÓŁEK Z UDZIAŁEM SKARBU PAŃSTWA NA PRZYKŁADZIE POLSKIEJ GRUPY ZBROJENIOWEJ S.A.

Streszczenie

W artykule zostały przedstawione wielowątkowe rozważania, które w sposób szczegółowy omawiają zagadnienie dotyczące formalnych wymagań, jakie mają zastosowanie do członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa. W pracy zastosowano metodę badawczą, jaką jest studium przypadku (diagnoza wybranych procesów zachodzących w spółce Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.), którą uzupełnia wnikliwa analiza obowiązujących przepisów prawnych, przegląd literatury przedmiotu oraz orzecznictwa, a także dokumentów prezentujących stanowiska (opinie) organów władzy publicznej zawarte w odpowiedziach na wcześniejsze interpelacje poselskie, ściśle związane z problematyką kadrową przy obsadzie organów spółek Skarbu Państwa. Na wstępie opracowania zostały przybliżone aspekty prawno-organizacyjne w kontekście zasad wyboru i formalnych kryteriów stawianych członkom rady nadzorczej PGZ S.A. W nawiązaniu do rozpatrywanej tematyki udzielono odpowiedzi na kilka ważnych pytań dotyczących wyodrębnionych, ważnych cząstkowych problemów badawczych. Szczególną uwagę zwrócono na identyfikację, rzeczowe omówienie znaczenia relewantnych przesłanek prawnych, które przesądzają o zróżnicowanych (odmiennych) wymaganiach dla osób zasiadających w radach nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa. Dodatkowo skomentowano najnowsze zmiany przepisów prawa, które odnoszą się do kwestii ograniczeń i zakazów łączenia funkcji przez członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa z perspektywy mechanizmów nadzoru korporacyjnego w grupie kapitałowej PGZ.

THE ISSUE OF FORMAL REQUIREMENTS FOR SUPERVISORY BOARD MEMBERS IN COMPANIES CO-OWNED BY THE STATE TREASURY EXEMPLIFIED BY POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.

Summary

The article presents comprehensive and detailed deliberations of the issue of formal requirements for members of supervisory boards of companies co-owned by the State Treasury. The research method used is a case study of Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. (diagnosis of chosen processes taking place in

the company PGZ S.A.), supplemented with a detailed analysis of legal regulations in force, a review of literature and court decisions, as well as a discussion of documents including earlier opinions presented by public authorities in their answers to MPs' queries concerning problems strictly related to previous methods of selecting candidates to senior management posts in companies owned by the State Treasury. The first part of the article presents issues of organizational-legal aspects in the context of methods of selection and formal criteria for members of the supervisory board of PGZ S.A. With reference to the discussed topic, answers to important questions related to several chosen important narrow research issues are given. Particular attention has been drawn to identification and objective discussion of the importance of relevant legal premises, which predetermine differentiated formal requirements for members of supervisory boards in companies co-owned by the State Treasury. Additionally, the author comments on the latest amendments to the regulations in force concerning bans and limitations on the accumulation of positions by members of supervisory boards of companies co-owned by the State Treasury from the perspective of corporate governance mechanisms in PGZ capital group.

ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМАЛЬНЫХ ТРЕБОВАНИЙ ДЛЯ ЧЛЕНОВ НАБЛЮДАТЕЛЬНЫХ СОВЕТОВ С УЧАСТИЕМ ГОСУДАРСТВЕННОЙ КАЗНЫ НА ПРИМЕРЕ ПОЛЬСКОЙ ГРУППЫ ПО ВООРУЖЕНИЯМ

Резюме

В статье представлены многоплановые рассуждения, которые позволяют подробно рассмотреть вопрос, касающийся формальных требований, выдвигаемых в отношении членов наблюдательных советов компаний с участием Государственной казны. Автор статьи применяет исследовательский метод, в частности, исследование случая (диагноз выбранных процессов, имеющих место в компании Польская группа по вооружениям). Данный метод дополнен углубленным анализом действующих законодательных актов, обзором предметной литературы и практики судопроизводства, а также документов, представляющих позиции (мнения) органов государственной власти, содержащихся в ответах на парламентские интерpellации, тесно связанные с решением кадровых вопросов при подборе персонала в компаниях с участием Государственной казны. Во вступительной части исследования рассмотрены организационно-правовые аспекты в контексте принципов выбора и формальных критериев, предъявляемых в отношении членов наблюда-

тельного совета PGZ S.A (Польской группы по вооружениям). В связи с рассматриваемой проблематикой были даны ответы на несколько важных вопросов, касающихся отдельных существенных, детальных исследовательских проблем. Особенное внимание обращено на идентификацию, конкретное рассмотрение соответственных правовых предпосылок, определяющих дифференцированные (различные) требования в отношении лиц, являющихся членами наблюдательных советов компаний с участием Государственной казны. Кроме того, произведён критический анализ новейших изменений в законодательных актах, касающихся вопросов ограничений и запретов на совмещение функций для членов наблюдательных советов компаний с участием Государственной казны в перспективе механизмов корпоративного надзора в капитал-группе PGZ (Польской группы по вооружениям).